

OVERDOSE TÜRKİYE

Narkoelitlerden mafyaya
uyuşturucunun yüzyıllık istilası

GENİŞLETİLMİŞ
VE GÜNCELLENMİŞ
YENİ BASKI

Araştırma
İnceleme

F. CENGİZ ERDİNÇ

F. Cengiz Erdinç, 1964 yılında İstanbul'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi'ni bitirdi. 1987 yılında başladığı gazetecilikte İstanbul ve Ankara'da aralarında *Söz*, *Tempo*, *Ekonomi Politika*, *Aktüel*, *Sabah* ve *Yurt* gibi yayınların yer aldığı gazete ve dergilerde, televizyonlarda çalıştı. İlk kitabı *Çetele* (Doğan Yurdakul ile) 1998 yılında yayımlandı. *Gangster*, *Adalet Savaşçısı* (Doğan Yurdakul ile) ve *Kanun Dışında* (Murat Toklucu ile) adlı kitapları var.

DOĞAN KİTAP TARAFINDAN YAYIMLANAN DİĞER KİTABI

Kanun Dışında (Murat Toklucu ile)

Overdose Türkiye

Narkoelitlerden Mafyaya Uyuşturucunun Yüzyıllık İstilas

Yazan: F. Cengiz Erdinç

Yayına Hazırlayan: Aslı Güneş

Yayın hakları: © Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Ticaret A.Ş.

Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

1. baskı / İletişim Yayınları, 2004

Doğan Kitap'ta 1. baskı / Haziran 2024 / ISBN 978-625-6666-69-6

Sertifika no: 44919

Kapak tasarımı: Taylan Polat

Sayfa uygulama: Yeşim Ercan Aydın

Baskı: Yıkılmazlar Basın Yayın Prom. ve Kağıt San. Tic. Ltd. Şti.

15 Temmuz Mah. Gülbahar Cad. No: 62/B Güneşli - Bağcılar - İSTANBUL

Tel: (212) 515 49 47

Sertifika no: 45464

Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Ticaret A.Ş.

19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 3, Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL

Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16

www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Overdose Türkiye

Narkoelitlerden Mafyaya
Uyuşturucunun Yüzyıllık İstilasđ

F. Cengiz Erdinç

DOĞAN KİTAP
ÖRNEKTİR

DOĞAN KİTAP
ÖRNEKTİR

Anneme, Babama ve Ağabeyime

İçindekiler

İkinci Baskıya Önsöz	11
Önsöz	14
Teşekkür	17
Kısaltmalar	19
1. Morphium'dan Heroin'e	21
2. İstanbul'da Eroin Fabrikaları	46
3. "Japon Kıyafetindeki Şeytan"	63
4. <i>Alesia</i> , Boykot ve Kriz	86
5. "Gazi'nin Kutsal Savaşı"	108
6. Fabrikalardan Yeraltı Laboratuvarlarına	123
7. Üreticilerden Kaçakçılığa	147
8. Pulitzer Ödüllü Gazetecilik: "The Heroin Trail"	175
9. Bankerin Oğlu ve İkinci Eroin Dalgası	207
10. Kaçakçılar, Bankerler ve Kara Para	226
11. Duvar Yıkılınca.....	245
12. Sokaklarda Genç Ölüler	269
13. Suç Ekonomisi	287
14. Organize Suçun Yükselişi	296
15. Afyonla Direniş	327
16. Bir Tonluk Partiler	342
17. Avrupa'dan Gelen Kurşunlar	355
18. Uyuşturucuyla Mücadelede Planlı Dönem.....	381
19. Mafya, Çatışma ve Göç	402
20. Kokain-Eroin Takası	425
21. Yozlaşma ve Kavga.....	452
Notlar	467
Kaynaklar	507

İkinci Baskıya Önsöz

*Overdose Türkiye'*nin yirmi yıl sonra bu ikinci baskısı yeni belge ve bilgilere dayanıyor.

Kamuoyuna ilk kez açıklanan "Atık Su Analizi"nin 2021 verileri bu bilgilerden en önemlisi. Kanalizasyona karışan narkotik madde artıklarını ölçerek uyuşturucu kullanımının nüfus içinde yaygınlığını değerlendiren bu yöntem, narkotik maddelerin büyükşehirlerin ötesine geçip Anadolu'nun mazbut şehirlerine ve kasabalarına yayıldığını gösteriyor. 2022 yılına ait narkotik risk analizi de hem bunu tamamlıyor hem de analize dahil edilen sosyal ve ekonomik verilerle polisin uyuşturucu sorununa sadece "kriminal" bir gözle bakmadığını, önemli bir zihniyet değişikliği gerçekleştirdiğini ortaya koyuyor.

İlk baskı, ABD'nin gizli diplomatik yazışmaları ekseninde, İstanbul'da çalışan üç eroin fabrikasını, bunların patronlarını ve rejimin ileri gelenleriyle bağlantılarını ortaya koymuştu. Bu baskı da Milletler Cemiyeti raporları, yasal ilaç üretimini yasadışı piyasaya taşıyarak dünyanın dört bir köşesine morfin ve eroin ulaştıran, Avrupa'daki üretimi İstanbul'a taşıyan organize suç ağını belirginleştiriyor.

Yine bu baskıda Cumhuriyet'in başından bu yana uyuşturucu kaçakçılığı ve bağımlılığına ilişkin veriler yüzyıllık bir zaman kesitine yayılarak sunuluyor. Kıyıda köşede kalmış polis raporlarında yer alan rakamlar bir araya geldiğinde uyuşturucu sorununun geçmişten bugüne izlediği seyri daha iyi anlamak mümkün olacak.

*Overdose Türkiye'*nin ilk baskısı Cumhuriyet'in ilk dönemine ilişkin polemiklere konu oldu. İstanbul'daki eroin fabrikaları ve

fabrikaların arkasındaki politikacılar “Tek Parti” döneminin günahlarına ilave edilirken, kaba Cumhuriyet karşıtlığının, Mustafa Kemal Atatürk’ün fabrikaları kapatmak için giriştiği çabayı yok saymayı tercih ettiğini vurgulamak gerek.

Kitabın uğursuz bir kehaneti vardı, uyuşturucudan ölümlerin binlerle ifade edileceğini öngörüyordu. Kehanet bir zaman paran-tezi ve madde farkıyla gerçekleşti. Bu talihsiz ölümlerin yarısı bon-zai, yaklaşık üçte biri de eroin kurbanıydı.

Aradan geçen yirmi yılda bağımlılara yönelik politika ve uy-gulamalarda önemli mesafeler alındı. Uyuşturucuyu konu alan kamu planları yapıldı, uygulayıcı kurullar oluşturuldu. Yine de hâlâ köklü bir zihniyet devrimine ihtiyaç var. Kritik bir yıl hali-ne gelen 2024 ve sonrasında, uyuşturucu sorunu yarı polisiye yarı tıbbi klişelerle, sansür ve bilgi kirliliğiyle geçiştirilemez halde. Tekrarlanan klişelerin arkasında, “ağır uyuşturucularla kazanılan bağımlılığın etkili bir tedavisinin olmadığı, bağımlılığın öbür boyu sürecek bir kronik hastalığa dönüştüğü” gerçeği gizleniyor. Bunda yüzyıl öncesi gibi tıbbın ardına gizlenerek bağımlıları, ailelerini, yakınlarını sömüren “tedavi” sektörü ve örtülü çıkarları var.

Kolluk güçlerinin sırtına yıkılan, yargıya havale edilen “uyuş-turucuyla mücadele”, bağımlılığın da kaçakçılığın da bir neden de-ğil sonuç olarak görüldüğü çok boyutlu bir yaklaşımı gerektiriyor. Kolluk güçlerinin sırtına yıkılmasından söz ederken bir özeleştir-i yapmakta fayda var. 1970’lerden itibaren yolsuzluğa ve organize suça bulaşan polis müdürleriyle, mesaisini sokaktaki mücadeleye adayan polis müdürlerini ve memurlarını ayırt etmek, bunu yapar-ken narkotik ve organize suçla uğraşan kamu görevlilerinin ağır bedellere yol açan emeğinin hakkını teslim etmek gerek. Kitaptaki pek çok soruşturmanın gün yüzü bulmasını onlara borçluyuz.

Eroin, kokain, metamfetamin ve buna eklenen bonzai, fentanil, oksikodon gibi yeni nesil uyuşturucular dünyada ağır bir toplu-mal mesele. Narkotik ticaret ve devasa kazançlarının motorunu oluşturduğu çeteleşme ve çetelerin yarattığı organize suç makinesi sorunun bir cephesi. Devletin şiddet tekeline devralan suç figürle-riyle yeraltı dünyası, savaşlar ve örtülü operasyonlar arasındaki

ilişki yeni bir noktaya evriliyor. Artık devletlere nüfuz eden, siyasete içkin bir model var. “Gayrinizami harp”ten beslenen güvenlik aygıtı çevresinde beliren organize suçun evrimleştiği hibrit bir yapıya dikkat çekmek gerekiyor. Bu, siyaset biliminin hukuk ve sosyolojiyle kesiştiği noktalarda, yeni araçlarla çözümlenmesi gereken bir mesele.

Yargı bağımsızlığı önündeki engeller, devletin şiddet tekelinde “cezasızlıkla” yaratılan paramiliter boşluklar, rüşvet ve yozlaşma, vahşi liberal piyasanın kural tanımayan girişimcileri farklı kollardan birleşip, debisi her geçen gün toplum, hukuk, ülke ve kurumlar aleyhine artan devasa bir nehri besliyor.

Bu nehrin önümüzdeki yıllar boyunca arkasında ölümler, çeteler ve milyarlarca dolar kara para bırakarak akacağını, siyasete içkin organize suçla toplumun demokrasi ve özgürlüğünü tehdit eden, kolay baş edilemeyecek bir güç yaratacağını söylemek artık kehanet olmaktan çıktı.

Mayıs 2024, Ayvalık, Balıkesir

DOĞAN KİTAP
ÖRNEKTİR

Önsöz

Eroin, 150 yıllık tarihinde pek çok şaşırtıcı olguyu bir araya getirdi. Laboratuvarlarda keşfedilen “mucize” insan eliyle yaratılan en büyük belalardan birine dönüştü. Eroin bağımlılığı ve kaçakçılığı çevresinde pek çok şey efsanelerin, önyargıların arkasına gizlendi. Spot ışıkları acınacak bir iradesizlik ve trajik yaşam öyküleri gösterirken, bağımlılık kişisel iradeye, Batı kültürüne ya da benzeri ayrıntılara indirgendi. Kökü dışarıda komplolarla “gençliğin zehirlendiğini” söyleyen yüzeysel belirlemeler, hükümetlerin, gizli servislerin örtülü narkotik stratejileriyle organize suç makinesi arasında büyük bir alanı karanlıkta bıraktı. İlaç şirketleri eliyle laboratuvarlardan sokaklara yayılan eroin ve benzeri psikoaktif maddeler konusunda bütün dünyada bir unutkanlık ve görmezden gelme hali yüzyılın başından beri tekrarlandı.

Bu kitap bu unutkanlığın Türkiye’deki serüveniyle ilgileniyor. Eroin bağımlılığını, narkotik kaçakçılığı ve iki alana ilişkin devlet politikalarını konu ediniyor. Bir gazeteci için sürprizlerle dolu bir alan. Bu kitapta ilk kez kamuoyuna sunulan belgeler Cumhuriyet’in başından beri kaçakçılık ve bağımlılık arasındaki şaşırtıcı ilişkiyi ortaya koyuyor. 1933 yılına kadar hükümetin izniyle İstanbul’da faaliyet gösteren ve resmi tarihin satır aralarında bile gözükmeyen eroin fabrikaları, fabrikaların rejimin ileri gelenleri arasında yer alan patronları, patronların Kahire’den New York’a, İtalyan mafya klanlarından Yakuza’ya uzanan ilişkileri, 1929 ekonomik krizinin ortasında “uyuşturucu” boykotuna uğrayan Türkiye Cumhuriyeti, 1930 yılından başlayarak İstanbul sokaklarını saran eroin bağımlılığı, narkotik kaçakçılığı yapan çetelerle ilişkili bakanlar, milletvekilleri, üzerinde büyük harflerle “T. C. Uyuşturucu Maddeler İnhisarı” yazan afyon

sandıkları bugünü de açıklayacağını düşündüğüm bu şaşırtıcı ilişkilerden ve olaylardan bazıları... Büyük bir bölümünü “resmi tarihe” borçlu olduğumuz sürprizler bağımlılık cephesini de kuşatıyor. Nazilerin “ırkın islahı” girişimlerine ilham veren *Öjenik* kavramı, Türkiye’deki savunucusu Mazhar Osman ve Hijyenmental Cemiyeti’ndeki arkadaşlarının, bağımlıları “toplum üzerinde bir yük” olarak gören bakışı, bu bakışla süren “beton tedavisi”, hastaların üçte birinin öldüğü “Bakırköy Akıl Hastanesi”, günlük dilde, yasalarda önceleri “keyif verici” madde olarak adlandırılan psikoaktiflerin “uyuşturucu zehirlere” dönüşmesi... Bağımlılık, kaçakçılık ve politika arasında etkileşimlerle gelişen bu olgular el değmemiş bir alan yaratıyor.

Cumhuriyet’in başlangıcından bugüne uzanan bir zaman diliminde eroin bağımlılığı ve kaçakçılığı ile her ikisini de konu edinen kamu politikalarının silik kayıtları biraz daha belirginleşirse, organize suç, örtülü operasyonlar ve siyaset arasındaki ilişkileri açıklayan anahtarlar artarsa bu kitap da amacına ulaşacak.

Afyonun ve eroinin ana eksen oluşturduğu bu karmaşa içinde giderek kendi kurallarını dikte eden bir gerçek var. Organize suç demokrasiye nüfuz ediyor. Bu gelişmeyi “büyük bir komplo” olarak algılamak yerine, toplumsal yapının derinliklerine işlemiş bir şiddet ve iktidar saikinin tetiklediği yalın ve yerel bir siyaset biçimini düşünmenin de yararlı olacağını sanıyorum. Afyon ve eroin, devletin “meşru güç kullanma” tekeline meydan okuyan bu siyaset biçiminde, organize suçun motoru olmayı sürdürüyor. Bu yerel siyasetin temsilcileri dünyanın dört bir yanında aynı dili konuşan partnerlerle kolaylıkla bir araya gelip “küresel suç makinesi”nin uyumlu çarklarını oluşturuyor. Gizli servislerin ya da düşük yoğunluklu savaşların, zaman zaman gerilla hareketlerinin genellikle “devlet sırrı” gibi bir dokunulmazlık kavramının ardında bu çarkları yağladığını hatırlatmak gerek.

Narkotik kaçakçılığı, geçmişten bu yana “MIT Raporu” ya da “Susurluk Skandalı” başlığı altında kamuoyuna mal olan devlet skandallarının ana eksenini oluşturdu. 1960’lardan beri bir gizli servis faaliyetine dönüşen ve her türlü yasadışılığı “devletin arka bahçesi”nde gizleyebilen kaçakçılık, kaçakçılığın finansmanı çevresinde saygın iş insanlarına, Pizza Connection ve İran-Contra gibi

dünyayı sarsan skandallara uzanan ilişkiler, bütünü tamamlamaya aday ayrıntılar olarak kitapta yer alıyor. 1988 yılında yeraltı dünyasında başlayan çatışma ve bu çatışmanın 1993 yılında “Kürtlere operasyon” diye adlandırılan cinayetler dizisine evrilmesi yine bu ana ekseninde, narkotik kaçaklığıyla siyaset arasındaki gri alanda gelişti.

Kitaba adını veren biraz da bu şaşkınlığın yarattığı abartıyla Cumhuriyet’in başından beri afyon, morfin ve eroinin kamu politikaları üzerindeki aşırı dozdaki gücü ve etkisi oldu.

Adli Tıp araştırmalarıyla ilk kez gün yüzü gören bir gerçek var: 1990’lı yıllarda aşırı dozda eroin yüzünden yılda 70 kişi öldü. Bu rakamlardan yola çıkarak bütün Türkiye’de bağımlı sayısını on binlerle ifade etmek bile iyimser bir tutum. Bu tablonun irili ufaklı skandallara ve örtülü operasyonlara uzanan pek çok bağlantısı var. Bu tablo karşısında “öksüz” kaldığını düşündüğüm bir gerçeği tekrarlamadan geçemeyeceğim:

“Bağımlılar” karmaşık bir neden sonuç ilişkisinde zincirin sadece son ve en günahsız halkasını oluşturuyorlar. 19. yüzyıldan beri kaotik toplumların yarattığı sancılar, insanların hiç de küçümsenemeyecek bir bölümünü geçmişe, bugüne ya da geleceğe dair onarılmaz bir kırıklıkla baş başa bırakıyor. Savaşan, öldüren, yaralı bırakılan, göç eden, kayıplara uğrayan, altüst olan, her şey yerli yerine oturduğunda endüstri ve endüstri sonrası toplumun o korkunç durağanlığında sıkışan insanlar için farklı bilinç isteği kaçınılmaz! Halen dünyanın dört bir yanında inançlar, idealler ve günlük hayat arasındaki uçurumda kalan insanlar için bu durumdan kurtulmanın kestirme yolu psikoaktif maddeler. Pek çok kişi tüketim toplumunun tekdüzeliğine, tütün ve alkolden başlayıp uç noktalarında esrar, afyon, morfin, eroin ve ekstazi gibi maceraları barındıran bir kültürel menüyle katlanabiliyor. Ve insan metabolizmasını geri dönülmez bir biçimde değiştiren afyon türevleri içinde eroin bu menünün en gizemli ve ölümcül unsuru olmayı sürdürüyor.

Toplumsal yapı kaçınılmaz olarak hayal kırıklığı ürettikçe bu gizem ve ölümcüllük artarak sürecek.

F. Cengiz Erdiç
2004, Cihangir, İstanbul

Teşekkür

Bu kitabı tamamlamayı pek çok kişinin desteğine borçluyum. Hepsinin ayrı bir katkısı var. Ankara'da, gizliliği kaldırılan Amerikan belgelerine ulaşmamı sağlayarak hayli kritik ve önemli bir katkı sağlayan, kitabı gözden geçirerek önemli eleştirilerde bulunan Hüseyin Baytürk'e, çevirilerde yardımını esirgemeyen, gazetecilik deneyimleriyle kitabın biçimlenmesini sağlayan Emrah Sekendiz ve Kanbolat Uz'a, kitabı başlangıç aşamasından itibaren okuyarak eleştirileriyle yön veren ağabeyim Ersun Erdinç'e, Ankara'da yardım ve desteklerini hiç esirgemeyen gazeteci Sezai Bayar ve gazeteci Nurhan Yönezer'e, her aşamada bu çalışmaya yardım eden gazeteciler Ersel Ergüz ve Sinan Hıncal'a, kitabı hukuk süzgecinde geçirmeme yardım eden üniversite ve gazetecilik arkadaşım Avukat Vural Ergül'e, Adli Tıp Uzmanı Dr. Sadık Toprak'a, eskini pek çok kitaba hızla ulaşmamı sağlayan İbrahim Yılmaz'a ve Simurg çalışanlarına, *Tempo* dergisinden Mevlude Tuncer'e, gazeteci Özler Aykan'a teşekkür ederim. Kitapla ilgili hemen her aşamada ilgisini esirgemeyen, pek çok bölümü okuyarak eleştiren ve destek olan, kimi bölümleri çeviren gazeteci Esin Gedik'e teşekkür ederim...

İletişim Yayınları'ndan Tanıl Bora, Murat Gültekingil'e gösterdikleri sabır için teşekkür borçluyum. Yine bu kitabın serüveni boyunca dostluğuyla beni hiç yalnız bırakmayan Semra Doğan'a teşekkürü bir borç biliyorum.

Artık hayatta olmayan Avukat Taner Kaygusuz'u, sevgili Gülşen Bilici'yi, sevgili Nihat Tuna ve sevgili Necmi Bayram'ı katkıları için minnetle anıyorum. İkinci baskıyı güncellerken önemli kat-

kılar yapan Aslı Odman'a, editör Aslı Güneş'e, gazeteciler Dinçer Gökçe, Yusuf Özkan, Murat Toklucu ve Özgür Duygu Durgun'a, kitabı dikkatle okuyup gözden geçiren Sermet Özdoğan'a teşekkür ederim.

Yine ikinci baskıyı okuyup görüş ve eleştirileriyle önemli katkılarda bulunan Dr. Hasan Kutay'a teşekkür ederim. Ham bir fikir aşamasındayken bile kitabı seven, sahiplenen ve "Overdose Türkiye" adını koyan Yekta Kılıç'ın bu çalışmada ayrı bir emeği var, teşekkür ederim.

DOĞAN KİTAP
ÖRNEKTİR

Kısaltmalar

AGC (Autodefensas Gaitanistas de Colombia) Kolombiya Gaitanista Özsavunma Kuvvetleri

AUC (Autodefensas Unidas de Colombia) Kolombiya Birleşik Özsavunma Kuvvetleri

BNDD (Bureau of Narcotics and Dangerous Drugs) Narkotikler ve Tehlikeli İlaçlar Bürosu

CDG (Cartel Del Golfo) Körfez Karteli

CIA (Central Intelligence Agency) ABD Merkezi İstihbarat Ajansı

CJGN (Cártel de Jalisco Nueva Generación) Jalisco Yeni Nesil Karteli

CND (Commission on Narcotic Drugs) Narkotik İlaçlar Komisyonu

DEA (Drug Enforcement Administration) Uyuşturucuyla Mücadele İdaresi

DSB (Drug Supervisory Body) Uyuşturucu Denetleme Organı

EMCDDA (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction) Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi

ETKİM Eczayi Tıbbiye ve Kimyeviye Anonim Şirketi

EYP (Ethniki Ypiresia Pliroforion) Yunan Ulusal İstihbarat Servisi

FARC (Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia) Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri

FATF (Financial Action Task Force) Mali Eylem Görev Gücü

FBN (Federal Bureau of Narcotics) Federal Narkotik Büro

INCB (Internation Narcotic Control Board) Uluslararası Uyuşturucu Kontrol Kurulu

ISI (The Inter-Services Intelligence, Beyn-el Hidmati İstihbarat) Pakistan İstihbarat Servisi

KDS (Komitet za Dırjavna Sigurnost) Bulgar İstihbarat Servisi

LON (Leauge of Nations) Milletler Cemiyeti

MAH Milli Emniyet Hizmetleri

MASAK Mali Suçları Araştırma Kurulu

MİT Milli İstihbarat Teşkilatı

NCO (National Criminal Office) İngiltere Ulusal Suç Ofisi.

NSA (National Security Agency) ABD Ulusal Güvenlik Ajansı

NSB Narkotik Suçlarla Mücadele Başkanlığı

OAC (Opium Advisory Committee) Milletler Cemiyeti Afyon Danışma Komitesi

OSS (Office of Strategic Service) ABD istihbarat servisi.

PCOB (Permanent Central Opium Board) Birleşmiş Milletler Daimi Merkezi Afyon Kurulu

SAC (Service d'Action Civique) Sivil Eylemler Servisi, Fransız paramiliter örgütü

SDECE (Service de Documentation Exterieur et du Contre-Espionage) Fransız İstihbarat Servisi

TETKAŞ Türk Eczayı Tıbbiye ve Kimyeviye Anonim Şirketi

TMO Toprak Mahsulleri Ofisi

UMİ Uyuşturucu Maddeler İhisarı

UNDCP (United Nations Drug Control Programme) Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Kontrol Programı

UNFDAC (United Nations Fund for Drug Abuse Control) Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Bağımlılığı Kontrol Fonu

UNODC (United Nations Office on Drugs and Crime) Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi

UNODCCP (United Nations Office Drugs Control and Crime Prevention) Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Kontrolü ve Suç Önleme Ofisi

VEJE (Vezarate Ettela'at Jomhuriye Eslamiye) İran İstihbarat Bakanlığı

1

Morphium'dan Heroin'e

Gazetenin üçüncü sayfasında 3 Eylül 1998 günü sabahın erken saatlerinde, Feriköy'ün ücra bir sokağında ölü bulunan gencin fotoğrafı vardı. 17-18 yaşlarındaydı. Gözleri kapalı, vücudu kaskatı, sırtı bir akasya ağacına dayalı halde ayaktaydı. Üzerinde gri bir tişört, siyah pantolon, ayağında asker postalları vardı. Saçları kısacık kesilmişti. Dizleri kırık, kolları iki yana sarkmış ama her an yürüyüp gidecek gibiydi. Ölü katılığıyla ayakta kalan genç bedenin ölüme yakışmayacak kadar canlı duruşu fotoğrafı dayanılmaz kılıyordu.

Birkaç saat önce eğri büğrü metal kapakta ısıttığı, sigara izmaritiyle filtre edip kirli plastik enjektöre çektiği eroini, delik deşik kollarında güçbela bir giriş yeri bularak damarlarına yollamıştı. Son iğnesini alelacele sokak ortasında yapmıştı çünkü her eroinman gibi krize yakalanmaktan ölesiyeye korkuyordu. Günde iki üç kez sekiz saati geçmeyen aralıklarla eroin kullanmazsa içine düşeceği kâbus, iyi bildiği o huzursuzlukla başlayacaktı. Herkese, her şeye karşı hissettiği zayıflık duygusuna esneme, titreme ve terleme eşlik edecek, kriz gözlerinde ve burnunda bitmez tükenmez akıntılarla "geldim" diyecekti. Kriz giderek şiddetlenen esnemelerle başlıyor, çeneleri birbirinden ayrılacak gibi oluyor, burnu ve gözleri vücudundaki bütün sıvıyı dışarı kusuyordu. Bağırsakları hızla çalışıyor, mide duvarlarının dev dalgalarla büzülüp açılması yüzünden patlamayı andırır kusmalar ardı ardına geliyor, şiddetle kan kusuyordu. Bağırsakları öyle kasılıyordu ki, karın yüzeyinin altında binlerce yılan varmış gibi belirip kayboluyordu. Vücudu

kaslarının irade dışı hareketleriyle seğirip sarsılırken, bacakları istemsiz tekmeler savuruyor, adale kasılmaları yüzünden uyuyamıyor, sığındığı izbe evlerde ıstırap dolu çığlıklar içinde gözyaşı, sümük, dışkı ve tere batmış bir halde kıvranıp duruyordu. 24 saat süren kriz boyunca birkaç kilo birden veriyordu. Ancak altı yedi gün sonra sakinleşiyor ve geriye ruhunda nedensiz bir azap, vücudunda bitkinlik, çöküntü kalıyordu.

Defalarca yaşadığı bu berbat saatlerden ölesiye korkuyordu. Dozu fazla tuttu ve kaçırıldı. Damarına enjekte ettiği eroinle vücuduna saniyeler içinde bir sıcaklık yayıldı. Huzursuzluk yerini gevşemeye, belli belirsiz mutluluk hissine bıraktı. Metabolizma çalışırken, karaciğerine ulaşan eroin parçalanarak morfine dönüştü, beyinde limbik sistemi kontrol eden reseptörlere yapışarak vücuda, sindirim sistemine, kaslara uyarılar ileten komutları başlattı. Eroin etkisi zirveye çıktığında her şeyi, özellikle algı eşiğini allak bullak eden tatlı bir dalga bütün vücudunu rahatlattı. Cankilerin “tanrıyla öpüşmek” dedikleri zevk hali çok eskide, eroinle ilk tanıştığı günlerde kalmıştı. Yerle bir olan acı eşiğini biraz olsun yükseltmek, normal bir insan gibi acı çekmemek için eroin kullanıyordu. Eroin olmazsa, bilekleri, dirsekleri, kasları, bütün bedeni ve ruhu ona acı veriyordu.

Bu defa her cankinin gezindiği yaşamla ölüm arasındaki o kritik sınırı geçmiş, dozu aşmıştı. Beyinde karbondioksit miktarını kontrol eden, akciğerlere nefes alması için komut gönderen Mü2 reseptörünün ölümcül dozu sabitti. Bu aşıldığında, beyni akciğerleri yavaşlatıyor, solunum azalıyor, biriken karbondioksitle beyin damarları genişlemeye başlıyor ve yedi sekiz dakika sonra solunumu duruyor ve beyin hücrelerinin ölümü başlıyordu. Gün aydınlanmaya başladığında genç bedeni katılaşmış öylece kaldı.¹

Anne ve babası bu fotoğrafı görünce en büyük kâbusu, evlat acısını yaşadı. Oğullarının cenazesini morgdan alıp sessizce gömdüler.

Adı Süleyman’dı. 18 yaşındaydı. Babası eroin kullandığını öğrendiğinde tepki göstermiş, Süleyman evi terk ettiğinde, oğlunun hasretine ancak birkaç gün dayanabilmiş, peşine düşüp onu her yerde aramaya başlamıştı. Süleyman Beyoğlu’nun düşkün barla-

rında, arkadaş evlerinde, harabelerde, barakalarda yatıp kalkıyor, Taksim'in ara sokaklarında eroin kovalıyordu. Son gecesini geçirdiği arkadaşları parmaklarının arasından sızan kanı ve "Ölümü bekliyorum, sığınabileceğim bir annem, babam bile yok" dediğini hatırlıyordu. Aynı çevreden başkaları da genç yaşta bir umumi tuvalette, metruk bir evin kirli duvarları arasında ya da düpedüz sokakta son nefesini verecek, gazetelerde "beyaz zehir", "altın vuruş" gibi klişelerle yer alıp kısa sürede unutulmuş o genç ölümler arasına karışacaklardı.

Gazeteler "altın vuruş" dese de üzerinden çıkan eroin Süleyman'ın intihar etmediğini, dozu ayarlayamadığı için öldüğünü gösteriyordu. 18 yaşındaki bu çocuk 1990'larda başlayan son dalga da İstanbul'da aşırı dozda eroin yüzünden ölen 597 gençten biriydi. Bu öykü, eroinin 150 yıla yaklaşan tarihi boyunca dünyanın farklı ülkelerinde ve şehirlerinde defalarca tekrarlandı.

Uyku Verici İlke

Afyonun içindeki gizemli özü ayırıştırmak ve tiryakilik yapmayan güçlü bir ilaç yaratmak! Alman eczacı çırağı Friedrich Wilhelm Adam Sertürner, hekimleri, eczacıları ve kimyacıları baştan çıkaran bu hayali 1804 yılında gerçekleştirdiğini düşündü. İptidai laboratuvarında morfini izole ederek saf bir bile-

Friedrich Wilhelm Adam Sertürner

şik elde etti. Keşfini kısa bir notla *Journal of Pharmacie*'nin editörüne ilettilti. Sertürner, deneylerine *Principium Somniferum* (Uyku Verici İlke) diyardı. 15 miligramlık optimum dozu bulmuş, buna mitolojideki rüya tanrısından esinlenerek *Morphium* adını vermişti. Morfini denedi, mucizelerini ve belalarını bizzat öğrendi ve 1841'de bir morfinman olarak hayatını kaybetti.²

***Overdose Türkiye* organize suç ve uyuşturucunun demokrasiye karşı bir tehdide d6nüşen istilasını konu ediniyor. Kıyıda köşede unutulmuş resmi belgelerin, hiç konuşulmamış güncel raporların ve mahkeme kayıtlarının ayrıntılarında kalan karanlığa ışık tutuyor.**

“Cengiz Erdinç’in *Overdose Türkiye* kitabı araştırmacı gazeteciliğın en seçkin örneklerinden biri. 1930’larda İstanbul’da üç eroin fabrikasının bulunduğunu ve bunlardan birinin yönetim kurulu başkanının sonradan başbakanlık yaptığını şaşkınlıkla okuduğumu hatırlıyorum. *Overdose Türkiye*’nin değeri, yıllar önce yazıldığında anlaşılabilseydi, belki bugün ülkemiz baronlar cennetine dönmeyecekti.”

İsmail Saymaz / Gazeteci - *Sözcü*

“Bir zehrin, bir ulusun damarlarında nasıl dolaştırıldığını anlatan belgesel bir gazeteci kitabı. Kanalizasyon ağından çıkan gerçek Türkiye’ye hoş geldiniz.”

Mustafa Hoş / Gazeteci

“*Overdose Türkiye* konuyla ilgilenen herkesin referans kitabıydı. Özellikle bu yeni baskıdan sonra, kitabın tarihsel ve küresel perspektifi, mafya ve uyuşturucuyu yalnızca suç boyutuyla değil, toplumsal ve politik bir sorun olarak da anlamaya yardımcı oluyor.”

Andrés Mourenza / Gazeteci - *El País*

